Eduskunnan Sivistysvaliokunta
Vapaa sivistystyö ry:n lausunto:
VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Vapaa Sivistystyö ry (tässä: VST ry) kiittää mahdollisuudesta lausua julkisen talouden suunnitelmasta 2025-2028.

Suomen julkisen talouden haasteet ovat näkyvästi esillä Valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmassa (tässä: JTS) vuosille 2025-2028. Velkaantumisastetta pitää madaltaa ja samalla löytää keinot Suomen talouden vakauttamiselle ja kestävän kasvun luomiselle resurssiviisailla investoinneilla. Koulutus ja sivistys ovat strategisesti tärkeässä roolissa, kun finanssipolitiikan keinovalikoimalla halutaan saavuttaa taloudellista vakautta, yhteiskunnallista turvallisuutta, hyvinvointia ja rauhaa.

VST ry haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin liittyen JTS:n linjauksiin 2025-2028:

Vapaa sivistystyö on tärkeä osa suomalaista sivistysjärjestelmää ja -hallintoa kohti vuotta 2030

Vapaan sivistystyön lainmukaisiin tehtäviin kuuluu järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Sivistystyö pystyy ketterästi vastaamaan yhteiskunnan sivistystarpeisiin ja haasteisiin liittyen kansalaistaitoihin, itsensä kehittämiseen, hyvinvointiin ja ammatillisten valmiuksien ylläpitämiseen. Sivistystyöllä on siten myös myönteisiä taloudellisia vaikutuksia työllisyyteen, osaamisen kehittämiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen osana ketterää sivistysjärjestelmää ja -hallintoa.

Vapaan sivistystyön rahoituskehyksen tulee olla ennakoitava, pitkäjänteinen ja kestävällä pohjalla

Nykyisen hallitusohjelman kehyspäätöksen mukaiset 20,5 milj. € leikkaukset on jo toteutettu kuluvasta vuodesta alkaen. Valtion rahoitusta on vähennetty jo neljään otteeseen vuoden 2010 jälkeen, ja näillä on ollut heikentäviä vaikutuksia oppilaitosten toimintaedellytyksiin, oppilaitosten henkilöstömääriin sekä niiden mahdollisuuksiin kehittää koulutustarjontaa ennakoitavasti, pitkäjänteisesti ja kestävästi vastaamaan ajankohtaisiin ja tulevaisuuden sivistystarpeisiin. Syksyn 2023 budjettiriihen yhteydessä tehdyssä päätöksessä on kirjaus, jossa kesäyliopistoille kohdistetaan vuosittain lisäleikkauksia 200 000 euron edestä vuodesta 2025 lähtien – nämä lisäleikkaukset tulisi poistaa kehyksestä.

JTS:n 2025-2028 mukaan OKM:n valtionavustusten tasoa alennetaan vuonna 2025 yhteensä 75 miljoonaa euroa ja vuodesta 2026 lukien 150 miljoonaa euroa.

VST ry kantaa huolta suurista määrärahavähennyksistä, jotka toteutuessaan heikentävät oppilaitosten ylläpitäjien toimintaedellytyksiä ja koulutuksellista yhdenvertaisuutta. Esimerkiksi vapaan sivistystyön opintoseteliavustuksilla koulutusta voidaan kohdentaa alhaisen pohjakoulutuksen omaaville ja työttömille lisäten koulutuksen saavutettavuutta ja osaavan työvoiman saatavuutta. Avustusleikkauksia toteutettaessa on huolehdittava siitä, että koulutuksen saavutettavuus ei kärsi ja että leikkauksilla ei suoraan heikennetä työllistymismahdollisuuksia.

OKM:n toimialan järjestöavustusten leikkaukset kohdentuvat oppilaitosten ylläpitävien sivistysliittojen toimintaan. Lisäksi opintokeskusten koulutuskumppaneina, kanssajärjestäjinä toimivien järjestöjen yleisavustusleikkaukset vaikeuttavat suoraan koulutusten toteutusta. Leikkaukset järjestöjen yleisavustuksista uhkaavat rapauttaa vireän ja osaavan kansalaisyhteiskunnan ja sen vaikutukset kansalaisten hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä yhteisöjen kriisinvalmiuteen ja kriisinsietokykyyn kustannustehokkaasti tuottamat palvelut. VST ry yhtyy Kansalaisyhteiskunnan neuvottelukunnan esitykseen siitä, että vaikutusten arviointi tulee ottaa keskeiseksi osaksi julkisen talouden suunnitelmaa 2025—2028 ja sen seurantaa.

Maahanmuuttajanaisten koulutuksen lisärahoitus

Maahanmuuttajanaisten työllistymistä edistävän koulutuksen 5 milj. € lisärahoituksen kohdentuminen vapaan sivistystyöhön on yhteiskunnallisesti erittäin kannatettava asia ja investointi. Oppilaitoksissa tehtävään vaikuttavaan ja kokonaisvaltaiseen kotouttamis- ja kielikoulutuksiin voidaan nyt tavoittaa ja osallistaa nykyistä enemmän maahanmuuttajanaisia. On tärkeää, että määräraha kohdennetaan valtionosuuksiin ja lainsäädännössä mahdollistetaan kotoutumisajan ylittäneiden osallistuminen vapaan sivistystyön kieli- ja kotoutumiskoulutuksiin. Siten rakennetaan kestävä malli koulutuksen järjestämiselle.

VST ry:n yhteinen näkemys on, että vapaan sivistystyön kotoutumiskoulutuksen rahoitus tulee säilyttää ja koulutus toteuttaa jatkossakin osana OKM:n hallinnonalaa sekä suomalaista koulutusjärjestelmää huomioiden esimerkiksi Kansallisen arviointineuvoston suosituksia (2022).

Helsingissä 2.5.2024 VST ry:n hallitus psta Björn Wallén, puheenjohtaja